

Blanca Llum Vidal

Maripasoula

Crònica d'un viatge
a la Guaiana Francesa

CLUB EDITOR
BARCELONA

RECORREGUT

- Eclosió, 7
El carro per terra, 17
El tall obert de l'equador, 25
Al mig del front, 29
La volada, 35
Brigitte al Buffalo, 38
Ofegar un crit a l'aigua, 49
La monja de Napoleó, 57
Cap a l'est, 70
Eudorado, 81
Teniu visita, 88
Au bagne, 105
El racó de la mort, 110
La nafra legal, 117
Coca a la sang, 128
La febre de l'or, 133
La síl·laba som, 138
Dolor de colònia, 145

ECLOSIÓ

Érem enmig de l'Amazònia. Amb el mapa, a mà esquerra el Surinam, a sota el Brasil i per damunt l'oceà. Guaiana Francesa. Érem enmig de l'Amazònia i érem a Europa. Havíem volat per damunt l'oceà i no ens havíem mogut. Feia vint dies, a Caiena, un estrany ens havia acollit. Era un antic militar que venia de França. Un *métro*, que en diuen. Colons, n'hi diria. Europeus esquinçats pel continent, la majoria. Europeus migpartits entre l'enyor i el no sentir-ne. Europeus ara salvatges d'una part. Ferits de ciutat, s'han fet domesticar pel vertigen del bosc i per les bèsties. Encara que siguin *métros* i que quasi cap deixi de ser-ho, alguns se n'obliden. S'obliden del trauc que s'han fet o que França els ha fet i ja mai més tornaran. Com en Jeannot, per exemple, que s'ha convertit en el piragüista que coneix més endins l'Acaruaní. Cada bot, cada escull, cada perill de

bolcada. L'estrany que ens havia acollit a Caiena s'havia dedicat a les armes i ara acompanyava turistes de l'extraradi parisenc que guanyaven concursos de televisió a veure tortugues i boes constrictor. Feia de guia. Havíem baixat de l'avió i havíem entrat dins el món rebullit. L'aeroport de Caiena és petit, però hi ha moviment de tota mena d'avions. Avions petits que fan vols interns, avions mitjans que venen de qualsevol lloc d'Amèrica i avions histriònics que volen, com el nostre, des d'Europa. Feia calor i eren les cinc de la tarda. Vam buscar un autobús per anar a la ciutat, però ja no n'hi havia i tampoc s'hi podia anar caminant. L'aeroport era a uns quants quilòmetres i l'únic camí era una autopista moderna. Una renglera de taxis s'esperava a la porta i una taxista hindú de Guadalupe va portar-nos al centre. Per l'autopista hi havia vegetació exagerada i centres comercials americans i francesos encara més exagerats. Que l'existència de les plantes era prèvia a aquelles naus industrials, no se sabia. Des de l'autopista la verdor semblava tan construïda com els cartells, com els preus, com les ofertes. Però potser no i segurament hi ha algun lloc en què la construcció troba el seu límit i les plantes plantades s'escapen. I retornen. En arribar, va assenyalar-nos seriosa el

barri del crac, va deixar-nos a la Place des Palmistes i ens va dir que podíem passar la primera nit al Ke Tai. Era la pensió més barata i més bruta.

La nit abans d'aterrar a Amèrica ens va trucar el Manu. La Maria ens havia dit que a Caiena hi havia un escultor que feia dos anys havia viscut a Figueres. Li havíem escrit deixant-li el telèfon de la casa on seríem abans de marxar. Un mas de Lasserre —entre Tolosa i Saint-Girons. Hi vam ser dos dies. Vam collir flors grogues d'hipèric per fer oli i curar-me el turmell d'una picada de vespa al cap Norfeu. Cada dia s'inflava una mica més i ja el tenia vermell quasi blau i molt dur. Quan vam arribar a Lasserre tenia febre, però vaig córrer amb la Gilda i el Saël, els gos-sos de l'Anna i l'Emmanuel. Amb l'Anna vam anar a Saint-Girons a comprar pans i una corda per estacar les hamaques que dúiem de Barcelona i que segurament faríem servir. A les cinc del matí, l'Anna va portar-nos a Tolosa i vam volar fins a París i des-prés a Caiena. De Lasserre a Tolosa ens va semblar veure un cérvol saltar des de lluny. A l'avió vam llegir Rabelais i Dostoievski. “Només un home a qui ha-guessin llegit la sentència, l'haguessin deixat sofrir i després li haguessin dit: Au ves, et perdonem, no-més aquest home, potser podria explicar-nos-ho.

D'aquest turment i d'aquest horror en parlà també el Crist. No, un home no es pot tractar d'aquesta manera!" Dostoievski llegint la guillotina. Feia uns quants dies, a Barcelona, l'Arnau havia demanat a l'Annie que li tornés a dir com diu ella *paix aux chaumières, guerre aux châteaux*. I ressonava el darrer crit de Lucile de *La mort de Danton*. "¿Qui ho ha dit que la natura humana és capaç de suportar tot això sense arribar a la bogeria? ¿Per què aquesta burla, aquesta monstruositat, aquesta cosa innecessària, inútil?" Llegia *L'idiota* a l'avió i mirava la pantalla que anava canviant i que teníem al seient del davant. Hi havia mapes i el mar en directe. I coordenades i dades. *Océan Atlantique. Distance restante: 2.257 km. Altitude: 3.400 peus. Temperatura de fora: menys 47 °F.*

La taxista va deixar-nos a la plaça i el Manu va arribar amb bicicleta una mica més tard de les set. Tot i el Ke Tai, nosaltres havíem pensat que podríem dormir a casa seva perquè acabàvem d'arribar de molt lluny i perquè era escultor i perquè havia viscut a Figueres. Però no. Vam anar a veure una exposició d'un pintor japonès amic seu i amb ell vam sentir per primer cop Maripasoula. Em va semblar el nom d'un esquer o d'alguna cosa que enganxa i pregunta.

Ens van explicar que és un poble que es troba a la meitat del riu Maroni, amagat pels Monts Atachi Bakka. Vam sopar frites a la plaça i el Manu ens va acompanyar al Ke Tai. Hi feia molta calor. Era brutíssim i no tan barat.

El Manu va convidar-nos a dinar l'endemà a casa seva. À midi. Quan vam llevar-nos, vam fugir esperitats d'aquell lloc i vam veure el sol blanc de la Guaiana i el sol gris de Caiena. Al costat del Ke Tai hi havia una rotonda, el barri prohibit al darrere i el cementiri al davant. Els nínxols eren de mosaics de colors i el turista francès del concurs de la tele, que havia treballat tota la vida en una funerària i s'havia jubilat feia poc, va dir que no n'havia vist mai, d'aquella mena. Vam caminar per la capital de l'antiga presó que havia estat el Département d'Outremer. *Le bagne*. Molts negres, algun blanc, bastants xinesos, pocs amerindis i, sobretot, barrejats. Criolls. Abans d'anar a casa el Manu vam veure un arc iris rodó que feia la volta al sol, que, a les dotze, ens feia l'ombra molt curta. *Nous n'héritons pas la terre de nos parents, nous l'empruntons à nos enfants*, no heretem la terra dels nostres pares, la manllevem als nostres fills, vam llegir en un cartell a la platja on vam veure el sol de colors i un llangardaix gegantí. Potser era una iguana.

La casa del Manu era blanca i petita. Va fer-nos sopa amb trossos d'akoupa. Una mena de lluç de gust fort. Tenia uns quants gats, un gos garrell que s'anava tornant cada dia més cec, algunes escultures de land art, deïa, i una màquina per fer abdominals. Vam pensar que aquella segona nit ens deixaria dormir a casa seva perquè acabàvem d'arribar de molt lluny i perquè era escultor i perquè havia viscut a Figueres. Però tampoc. Va donar-nos unes pastilles que deïa que eren de cafeïna per si algun dia ens feien falta.

A la Guaiana, l'única manera de moure's és fent autoestop. Si alguna vegada se'ns feia de nit i ningú no s'havia aturat, hauríem de prendre'ns les pastilles de deu cafès que venen junts dins un espai molt petit per no adormir-nos perquè podria ser perillós. Les va embolicar amb paper de plata. També va donar-nos dues ulleres de sol amb les vares trencades, que va enganxar amb cinta aïllant. Aquí hi ha un sol que et deixa cec de veritat, va dir-nos. Deïa "perill" molt sovint. Com esculpint cada lletra. Acariciava el gos malalt i ens explicava que de tant en tant pensava en la seva mare, que potser es moriria quan ell seria a Amèrica i que ell havia de fer abdominals per si de cas. Tenia feina. Vam deixar la meitat de la

roba a casa seva perquè no feia ni un dia que carregàvem la motxilla i ja havíem vist que, encara que n'hi hagués poca, n'hi havia massa. La recolliríem abans de marxar. D'aquí a un mes.

Ja eren les cinc de la tarda i la nit ve molt d'hora, a l'equador. Volíem fugir de ciutat, però aquella segona nit ens havia atrapat massa ràpid. El Ke Tai era car, però és l'únic hostel de Caiena. La resta són hotels de gent que paga guies turístics perquè els portin a veure tortugues i boes constrictor. Perduts, vam asseure'ns al bar de la Place des Palmistes i al cap de no res teníem l'Erwan assegut amb nosaltres. El guia. Li vam preguntar com podíem marxar de Caiena, però va aconsellar-nos que ho deixéssim per a l'endemà. Aquí, era millor fer-ho tot de bon matí. Va fer unes quantes trucades per demanar preus d'hotels. L'Erwan estava acostumat a turistes francesos i rics. Ens va mirar fixament i va tirar pel dret: ens va demanar quants diners teníem entre tots dos i quant de temps hi seríem. Va tancar els ulls un moment. Devia fer càlculs. Ho va veure negre i ho vam saber per les arrugues del front. La Guadiana Francesa és el lloc més car de Sud-amèrica. L'arrufada de nas va espantar-nos, però vam deixar de pensar-hi ben aviat. L'Erwan, que ni era escultor

ni havia viscut a Figueres, va mirar-nos sabent que veníem de lluny i va convidar-nos a passar la nit a casa seva. Feia setze anys que no hi convidava un humà. Vivia amb dos gats peludíssims de Finlàndia i ara tenia dues serps: a una l'havien ferit a cops de sabre i la guaria i l'altra mudava la pell. Va treure la grossa i, com que estava de muda, quan va sentir l'olor dels gats es va emocionar i va clavar les dents al braç de l'Erwan. Es va eixugar el regalim de sang. Quan canvien de pell no tenen verí i una mossegada, que segons quan pot ser greu, és només com una esgarrapada de gat. Va fer-nos un llit amb palets. De pèls, n'hi havia pertot. Ell dormia en una hamaca al mig del menjador. Tenia un fotimer de pel·lícules. Una paret, de punta a punta, tota plena. Escoltava algú que cantava Ronsard. S'havia marcat el segle XVI com a límit. La música de més endavant no l'entenia. Abans de sopar havia d'acompanyar els turistes del concurs a veure les mares tortugues marines. Tortugues llaüt. Ens va dir que si volíem hi anéssim, que aquell matrimoni francès no era la mena de turistes que a ell li agradaven. Vam pujar a la furgoneta i vam anar a buscar els francesos a l'hotel. A nosaltres ens havia acollit. A la platja, l'Erwan i nosaltres davant i la parella al darrere fent

fotos als rastres que havien deixat les tortugues. Pensaven entre dos-cents i tres-cents quilos. No vam trobar ni una mare, però de cop vaig notar-me unes coses als peus. L'Erwan va córrer cap a mi. Era l'eclosió. Centenars de tortuguetes sortien dels ous enterrats a la sorra i es dirigien al mar. Que hi hagi llum és molt greu. Amb el temps que caminen de la sorra a l'aigua desenvolupen el moviment de la musculatura que els serveix per nedar tota la vida més. Se'n van a l'aigua guiades per la llum, invisible per a nosaltres, del mar. Si hi ha fanals o algun llum massa potent es desorienten, se n'hi van i moren esclafades per cotxes. Són petitíssimes i ja tenen la forma de llaüt. No vam trobar ni una mare, però vam veure els fills sortint de la sorra per entre els ous dels germans morts. Els gossos, a la platja, furguen la sorra i se'ls mengen. Després vam anar a sopar tots cinc. El turista parlava de la funerària i la senyora, de França. Boca closa, l'Erwan va cantar *L'estaca* i jo vaig posar-hi la lletra. Va dir-nos que no tenia cap fill. Ell i l'amic amb qui jo viatjava es miraven molt i parlaven poc i s'agradaven perquè es devien entendre alguna cosa en silenci. Vam acompanyar els turistes a l'hotel i vam anar a casa l'Erwan a dormir.